

X Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Col·lecció **Eines**
Sèrie Territori i Parcs Naturals **10**

Els dies 22 i 23 de novembre del 2022 va tenir lloc a Sant Vicenç de Castellet la X Trobada d'Estudiosos del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

El 2022 es commemorava el 50è aniversari de l'aprovació, per part de la Diputació de Barcelona, del primer pla especial urbanístic de protecció del massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, que més tard, el 1989, seria declarat parc natural per la Generalitat de Catalunya. Precisament, aquell mateix any va tenir lloc la I Trobada d'Estudiosos, celebrada a Matadepera. Des d'aleshores, la vitalitat del parc i l'interès que desperta entre la societat s'ha posat de manifest en el gran nombre de treballs de recerca i estudi que al llarg de tot aquest temps s'han centrat en el massís de Sant Llorenç i la serra de l'Obac.

Bona part d'aquest èxit ha estat possible, precisament, gràcies a la suma d'estudis i recerques que es duen a terme des de diferents àmbits de la ciència i la cultura, ja que, si bé el seguiment del patrimoni natural és bàsic en un espai natural protegit i el seu entorn geogràfic, el patrimoni cultural també ha ocupat bona part dels esforços en la gestió d'aquest espai.

Amb aquesta publicació, tenim de nou l'oportunitat d'accedir amb més calma i profunditat al estudi d'aquest territori, un coneixement indispensable per gestionar-lo i preservar-lo d'una manera correcta en el futur. També podeu accedir als vídeos de les comunicacions i de la taula rodona dels 50 anys del parc al canal de YouTube de la Xarxa de Parcs Naturals (<https://youtube.com/playlist?list=PLAN-znoOhBSRcAeMo10lVXVpeFTGYRSbm>).

Diputació
Barcelona

Sèrie Territori i Parcs Naturals 10

X Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

1a edició

octubre de 2024

© de l'edició

Diputació de Barcelona

© dels textos

els autors

Coordinació i edició

Servei de Gestió de Parcs Naturals. Diputació de Barcelona

Composició

Jordi Rodríguez Ramos

Fotografia de la coberta

Iñaki Relanzón / Diputació de Barcelona

Dispòsit legal

B 18634-2024

ISBN

978-84-10278-15-8

Sumari

Presentació 10

Ús públic

Sant Llorenç, més de cent anys d'ús públic 12

OLGA TEJERO ÁVALOS i JOSEP CANALS PALAU

Estudi sobre els beneficis psicològics dels banys de bosc a Sant Llorenç durant la pandèmia 23

ANNA MURO, COREL MATEO-CANEDO, JOSEP CANALS i ANTONI SANZ

«Cuidem el bosc, el bosc ens cuida»: pla de gestió forestal conjunt de Castellar del Vallès 33

MARINA MUNTADA BLANCAFORT i JORDI JUAN SERRAHIMA

Què aporta la Carta Europea de Turisme Sostenible a les empreses i als seus territoris? 40

YOLANDA ASENSIO GARCÍA

Trenta-sis anys de trobades d'estudiosos dels parcs naturals 49

JOSEP MELERO BELLMUNT i ANGEL TOSTON MARTÍ

El Centre de Documentació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac a la Biblioteca Central de Terrassa 62

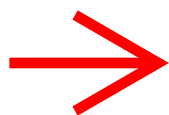
SARA CODINA LASO

Història i etnologia

Primers resultats arqueològics de les excavacions a la cova Simanya (2020-2022) 70

J. I. MORALES, A. CEBRIÀ, A. RODRÍGUEZ-HIDALGO, M. SOTO, R. HERNANDO, D. LOMBAO, J. R. RABUÑAL, E. MORENO-RIBAS, D. MARTÍN-PEREA, A. GARCÍA-BASANTA, A. GARCÍA-TABERNERO, A. ROSAS i J. M. FULLOLA

Cova de la Canal (Sant Llorenç Savall, Vallès Occidental): una sèrie estratigràfica modèlica a la Mola	83
ARTUR CEBRIÀ, JOSEP FÍGOLS, JOAN LLEONART, RAMON COLL, JORDI NADAL, ETHEL ALLUÉ, JAVIER LÓPEZ-CACHERO i MIREIA PEDRO	
El conjunt de tombes de lloses del coll d'Eres (Sant Llorenç Savall, Vallès Occidental)	97
ARTUR CEBRIÀ, XAVIER FONT, JOSEP FÍGOLS, JOAN LLEONART i EULÀLIA SUBIRÀ	
La cova del Frare de Sant Llorenç del Munt: resultats de les darreres recerques dels nivells neolítics	109
ARACELI MARTÍN, NÚRIA ARMENTANO, JAVIER CÀMARA i F. XAVIER OMS	
Noves aportacions a l'estudi del mas de Serra Llarga de l'Obac (Terrassa): un establiment medieval de muntanya mitjana	121
XAVIER FONT SEGURA	
El mas de la Coma d'en Vila, antic mas de la Pola (Mura)	134
ANTONI FERRANDO i ROIG	
El coll de Daví: la seva situació en el camí ral de Barcelona a Manresa	142
ANTONI FERRANDO i ROIG	
Notícies dels masos Alzina, les Elies, Foradada, les Refardes, Soler i Xammar (Mura)	157
ANTONI FERRANDO i ROIG	
Recuperació del camí ral de Barcelona a Berga en el seu pas pel Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	170
ALBERT SOROLLA, JORDI ROIG, XAVIER CAMPILLO, BET MOTA, SALUT RIBERA i EVA CELDA	
Què ens diuen els topònims antics de Sant Llorenç?	182
JOSEP CANALS PALAU	
Projecte de valorització i promoció de la geografia i el patrimoni local del municipi de Rellinars	194
MARC MALGOSA MONTSERRAT, MARC SAMPER GISPERT i JOAN SOLER GIRONÈS	
Preservació i divulgació de la memòria excursionista: el visor virtual de llibres de registre d'escalada històrics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac del Centre Excursionista de Terrassa	205
ÒSCAR MASÓ GARCIA, JOAN PÉREZ VENTAYOL i MARTÍ PUIG i CABEZA	
La nova plataforma de consulta dels Mapes de Patrimoni Cultural: dades actualitzades del patrimoni cultural dels municipis que formen part del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	223
MARIA DEL AGUA CORTÉS ELÍA	

Visions de futur per un paisatge de cendra: noves oportunitats després de l'incendi forestal de l'estiu del 2022	231
JORDI MONTLLÓ BOLART, JOAN SOLER GIRONÈS I SOAZIG DARNAY	

Resums

Els forns de calç del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac: un patrimoni per redescobrir	242
LAURA BOSCH MARTÍNEZ I JORDI MONTLLÓ BOLART	

Sant Pere de Vallhonesta, una de les raons de ser	243
PERE JORDI MOLINOS I JANÉ	

Hidrologia

El context hidrogeològic de les fonts de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	245
JORDI ESPUNY SOLANÍ I EDUARD MADAULA IZQUIERDO	

Ecologia

Els quironòmids (Diptera) com a indicadors de canvis hidrològics en rius mediterranis	261
LAURA CASTAÑEDA GÓMEZ, NÚRIA BONADA, MIGUEL CAÑEDO-ARGÜELLES, JOSÉ MARÍA FERNÁNDEZ-CALERO, PAU FORTUÑO, RAÚL ACOSTA, DAVID PINEDA-MORANTE I NARCÍS PRAT	

Identificació de rodals de boscos d'elevat interès ecològic a Sant Llorenç del Munt i l'Obac: estudi preliminar mitjançant dades LiDAR i teledetecció	275
ALBERT PERIS, RODRIGO DEL AMO I TONI MAMPEL	

Resums

Efectes en la producció i la disponibilitat d'agllans segons la tipologia d'hàbitat al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	286
MONTSE MURIANA, SANTI SABATÉ, JOAN REAL I ROGER PUIG-GIRONÈS	

Sistema de parcel·les de seguiment de la biodiversitat terrestre (SISEBIO)	287
XAVIER DOMENE, RUBÉN OLMO-GILABERT, LLUÍS COMAS I JAVIER RETANA	

Relació dels boscos i el clima amb l'aigua com a servei ecosistèmic a Granera i Monistrol de Calders: bases per a la silvicultura ecohidrològica	288
MARIO BELTRÁN, AITOR AMÉZTEGUI, MAR PALLARÉS I MÍRIAM PIQUÉ	

Del temporal Gloria a la sequera extrema: els efectes sobre els macroinvertebrats dels rius i rieres del Parc de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	289
PAU FORTUÑO, NARCÍS PRAT, RAÚL ACOSTA, MIGUEL CAÑEDO-ARGÜELLES, DAVID CUNILLERA-MONTCUSÍ, ZEYNEP ERSOY, JOSE FERNÁNDEZ-CALERO, ALVARO MOYANO, MARTÍ PIÑERO, GUILLERMO QUEVEDO-ORTIZ, NIEVES RODRÍGUEZ-LÓPEZ, CARLOTA SÁNCHEZ-CAMPAÑA, MARIA SORIA-EXTREMEIRA, DOLORS VINYOLES i NÚRIA BONADA	
Els peixos dels rius temporals: fidelitat a les basses refugi i prioritats per a la seva conservació	291
NÚRIA CID, DOLORS VINYOLES, MIGUEL CAÑEDO-ARGÜELLES, JOSÉ MARIA FERNÁNDEZ-CALERO, RAÚL ACOSTA, PAU FORTUÑO i NÚRIA BONADA	
El Centre de Monitoratge de la Biodiversitat de les Muntanyes Mediterrànies: de Sant Llorenç a la Xarxa de Parcs Naturals	292
JOAN REAL i ROGER PUIG-GIRONÈS	
Vegetació	
Dispersió espacial de diatomees al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	294
GUILLERMO QUEVEDO-ORTIZ, DANIEL VON SCHILLER, MIGUEL CAÑEDO-ARGÜELLES, JOSÉ MARÍA FERNÁNDEZ-CALERO, NIEVES LÓPEZ-RODRIGUEZ, ANA TICÓ, PAU FORTUÑO, RAÚL ACOSTA, NÚRIA BONADA i JOAN GOMÀ	
Trenta plantes de Sant Llorenç del Munt i l'Obac poc o gens conegudes	306
ÀNGEL MANUEL HERNÁNDEZ CARDONA	
Comentaris sobre algunes plantes al·lòctones presents a Sant Llorenç del Munt i l'Obac	318
ÀNGEL MANUEL HERNÁNDEZ CARDONA	
Seguiment demogràfic de l'esperó de Bolòs (<i>Delphinium bolosii</i>) al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac deu anys després de la seva retrobada	327
MARIA BOSCH, ANTONI MAMPEL, ISETA BACHS, DANIEL PONS, DAVID CARRERA i CÈSAR BLANCHÉ	
Verificació de la presència de <i>Narcissus poeticus</i> L. al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	341
ALBERT VICENS i MANUEL VIVES	
La sureda del pla de Suris de la Barata	346
MANUEL VIVES	

Fauna

Gestió de marges de carretera per afavorir els insectes pol·linitzadors: l'experiència del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	355
ISRAEL ESTOPÀ MATA i DANIEL PONS JULIÀ	
Elaboració del catàleg de coleòpters del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac	362
SERGI TRÓCOLI GRACIA	
La diversitat d'insectes aquàtics al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	371
JOSÉ MARÍA FERNÁNDEZ-CALERO, RAÚL ACOSTA, PAU FORTUÑO, DAVID PINEDA-MORANTE, NÚRIA CID, MIGUEL CAÑEDO-ARGÜELLES i NÚRIA BONADA	
Canvis temporals en les comunitats de mol·luscs terrestres després d'un incendi forestal al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	380
VICENÇ BROS, XAVIER SANTOS i ROGER PUIG-GIRONÈS	
Resultats del primer any de seguiment estandarditzat d'amfibis al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	388
EUDALD PUJOL BUXÓ, ALBERT MARTÍNEZ-SILVESTRE, ALEJANDRO GARCÍA SALMERÓN, ORIOL BAENA CRESPO, JULIA VALERA FLORENSA, FERNANDO LORAS-ORTÍ, JAIME BOSCH PÉREZ i JOAN MALUQUER-MARGALEF	
Comparativa de metodologies per al seguiment a llarg termini de les poblacions de rèptils mediterranis	398
EUDALD PUJOL BUXÓ i ALEJANDRO GARCÍA SALMERÓN	
Anàlisi sanitària de patògens emergents dels amfibis del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac durant els anys 2021 i 2022	411
ALBERT MARTÍNEZ-SILVESTRE, ALEJANDRO GARCÍA SALMERÓN, EUDALD PUJOL-BUXÓ, ORIOL BAENA CRESPO, FERNANDO LORAS-ORTÍ, JOAN MALUQUER-MARGALEF, BARBORA THUMSOVA i JAIME BOSCH	
Dades sobre la dieta de l'òliba (<i>Tyto alba</i>) a dues localitats del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	415
ANTONI MAMPEL, ALBERT PERIS i DANIEL PONS	
Seguiments quiropterològics al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	426
MARC LÓPEZ-ROIG i JORDI SERRA-COBO	
La comunitat de carnívors al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	436
MARC VILELLA, ALBERT PERIS, TONI MAMPEL, DANIEL PONS, IGNASI TORRE, JOAN REAL i ROGER PUIG-GIRONÈS	

Resums

Interaccions biològiques en rius temporals: el cas dels amfibis	451
GEMMA BEL, NÚRIA BONADA, MIGUEL CAÑEDO-ARGÜELLES, NÚRIA CID, DAVID CUNILLERA-MONTCUSÍ, JOSÉ MARÍA FERNÁNDEZ-CALERO, PAU FORTUÑO, JOAN GOMÀ, NIEVES LÓPEZ-RODRÍGUEZ, NARCÍS PRAT, GUILLERMO QUEVEDO-ORTIZ, CARLOS RAUL ACOSTA, MARIA DOLORS VINYOLES, JOAN REAL i ROGER PUIG-GIRONÈS	
Artròpodes del medi hipogeu del Parc Natural Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac	452
BERTA CABALLERO-LÓPEZ, SERGI GAGO, MIGUEL PRIETO, JORGE MEDEROS, NEUS BRAÑAS, FLOREN FADRIQUE, LLUÍS AUROUX, LLUÍS DOMINGO, DANIEL PONS i GLÒRIA MASÓ	
Desenvolupament i aplicació d'un sistema optimitzat d'inventari i seguiment d'aranyes i altres artròpodes terrestres	453
MIQUEL A. ARNEDO i EDUARDO MATEOS	
Com responen les comunitats de papallones als canvis paisatgístics: conclusions del CBMS	454
JOAQUIM MUÑOZ i JOSE MANUEL SESMA	
Canvis en la comunitat d'amfibis en els darrers vint anys al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	455
DANI VILLERO PI	
Anàlisi de la diversitat funcional de la comunitat d'ocells del massís de Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac	456
QUEL VILALTA, JOAN REAL i ROGER PUIG-GIRONÈS	
Vint anys del projecte SOCC al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	457
ELISENDA PERIS MORENTE, DAVID GARCIA, MARC ANTON, MARC FUSELLES i SERGI HERRANDO	
Seguiment de petits mamífers comuns (SEMICE) al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac	458
IGNASI TORRE, MARC VILELLA, MARÇAL POU i ROGER PUIG-GIRONÈS	
Resposta a llarg termini d'espècies d'hàbitats oberts a la tala forestal postincendi: el conill com a exemple	459
ROGER PUIG-GIRONÈS, ALBA FERRET, ALEX ROLLAN i JOAN REAL	

Gestió forestal

Resums

Life BIORGEST: l'efecte de diferents tipus de gestió forestal a la biodiversitat d'hàbitats mediterranis 461

LLUÍS COMAS, JORDI VAYREDA, JORDI CAMPRODON, DAVID GUIXÉ, MARIO BELTRAN, MAR PALLARÉS, MIRIAM PIQUÉ, TERESA BAIGES i ROSER MUNDET

Implementació del projecte forestal de mitigació i adaptació al canvi climàtic (PROMACC) a l'AFG de les Arenes (Castellar del Vallès): impacte de la gestió forestal en el carboni, l'aigua i la biodiversitat en el marc del Life Climark 463

TERESA CERVERA, NOEMÍ PALERO i TERESA BAIGES

Ús de simuladors d'incendis per al disseny de tractaments preventius al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac 465

FERMÍN ALCASENA, PERE GELABERT, MARCOS RODRIGUES, ANNA FONTOVA, ADRIÀ BASSOLS, ADRIÁN JIMÉNEZ-RUANO i CRISTINA VEGA-GARCÍA

Gestió

Resum

Quaranta anys de la Unitat de Guardes Forestals del Parc Natural de Sant Llorenç de Munt i l'Obac 467

PERE MARTORELL BOTELLA

Presentació

Enguany ha estat un any de celebracions: el parc ha commemorat el 50è aniversari de la seva creació, el primer parc natural de l'Estat i de Catalunya, i a Sant Vicenç de Castellet ha tingut lloc la desena edició de les Trobades d'Estudiosos del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac durant els dies 22 i 23 de novembre del 2022.

Després de l'any 2020, en què arran de la pandèmia de la covid-19 es varen suspendre les trobades d'estudiosos, l'any següent es varen reprendre per arribar a l'organització d'aquestes amb un any de retard. Aquest fet, lluny de representar un desencís per als investigadors, ha provocat una allau de comunicacions, fins a 57, de les quals es podrà gaudir a continuació en aquest mateix document (19 de fauna, 14 d'història, 8 d'ecologia, 6 d'ús públic, 5 de vegetació, 4 de gestió i 1 d'hidrologia, a més de quatre pòsters sobre l'àmbit de la vegetació i la gestió forestal), i un nou rècord de participants: fins a 160 interessats es van acostar a la Biblioteca Salvador Vives Casajoana. Com a novetat, i ja entrant en les noves formes de comunicació que la tecnologia posa al nostre abast, l'organització també va oferir l'oportunitat de seguir les presentacions i de participar en els debats virtualment a través del canal de YouTube de la Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.

Com sempre, la fauna, la vegetació i l'ecologia van ser les disciplines més tractades, però també un gran nombre de comunicacions de temàtica humanística va evidenciar l'interès que desperta el coneixement de la nostra història. La gestió i l'ús públic també van ser posats a l'abast del públic, el qual va mostrar un alt grau de curiositat.

La vitalitat que demostren els estudiosos, com a representants de l'interès social que suscita el medi natural i en particular els parcs naturals, en aquest acte i en la resta de trobades que es duen a terme anualment a la Xarxa de Parcs augura una llarga vida a aquestes trobades i a la seva posterior publicació, de manera que es podrà continuar ampliant la xarxa de coneixement al voltant dels espais naturals protegits. Amb aquesta modesta publicació es pretén col·laborar, doncs, a l'assentament i la transmissió de nous aspectes del nostre territori de manera més tranquil·la per continuar preservant-lo per al gaudi de les noves generacions.

Història i etnologia

Preservació i divulgació de la memòria excursionista: el visor virtual de llibres de registre d'escalada històrics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac del Centre Excursionista de Terrassa

ÒSCAR MASÓ GARCIA¹, JOAN PÉREZ VENTAYOL² i MARTÍ PUIG I CABEZA³

¹ Centre Excursionista de Terrassa, Centre Excursionista de Castellar del Vallès i Unió Excursionista de Sabadell

² Escola d'Arxivística i Gestió de Documents, Universitat Autònoma de Barcelona

³ Centre Excursionista de Terrassa

Resum

L'Arxiu Biblioteca del Centre Excursionista de Terrassa (CET) conserva un llegat excepcional de la història de l'escalada a Catalunya contingut en els llibres de registre aportats dels cims de roques, agulles i vies d'escalada de Sant Llorenç del Munt i l'Obac des dels inicis d'aquest esport al nostre país (primer terç del segle xx). Aquests documents contenen les signatures i els escrits dels pioners i s'han convertit en un reflex dels costums socials de l'època.

Per difondre aquest patrimoni històric i singular, el CET ha creat una nova eina gairebé inèdita i pionera al món: un visor per consultar virtualment aquests documents a través d'un mapa de manera geolocalitzada. Amb aquesta comunicació, es pretén descriure les claus que han fet possible el visor i els seus trets més característics.

Paraules clau

Visor virtual, geolocalització, llibres de registre d'escalada, vida social, CET, Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Resumen

Preservación y divulgación de la memoria excursionista: el visor virtual de libros de registro de escalada históricos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac del Centre Excursionista de Terrassa

El Archivo Biblioteca del Centro Excursionista de Terrassa (CET) conserva un legado excepcional de la historia de la escalada en Cataluña contenido en los libros de registro aportados de las cumbres de rocas, agujas y vías de escalada de Sant Llorenç del Munt i l'Obac desde los inicios de este deporte en nuestro país (primer tercio del siglo xx). Estos documentos contienen las firmas y los escritos de los pioneros y se han convertido en un reflejo de las costumbres sociales de la época.

Para difundir este patrimonio histórico y singular, el CET ha creado una nueva herramienta prácticamente inèdita y pionera en el mundo: un visor para consultar virtualmente estos documentos mediante un mapa de forma geolocalizada. Con esta comunicación se pretende describir las claves que han hecho posible el visor y sus rasgos más característicos.

Palabras clave

Visor virtual, geolocalización, libros de registro de escalada, vida social, CET, Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Abstract

Preservation and dissemination of hiking memory: the virtual viewer of historical climbing log books of Sant Llorenç del Munt i l'Obac of the Terrassa Hiking Centre

The Archive Library of the Centre Excursionista de Terrassa (Terrassa Hiking Centre - CET in its initials in Catalan) preserves an exceptional legacy of the history of climbing in Catalonia contained in the log books contributed from the rock summits, spires and climbing routes of Sant Llorenç del Munt i l'Obac since the beginning of this sport in our country (first third of the 20th century). These documents contain the signatures and writings of the pioneers and have become a reflection of the social customs of the time.

To disseminate this unique and historic heritage, the CET has created a new tool that is almost unprecedented and pioneering in the world: a viewer to virtually consult these documents through a geo-localized map. With this communication, it is intended to describe the key factors that have made the viewer possible and its most characteristic features.

Keywords

Virtual viewer, geo-location, climbing log books, social life, CET, Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Introducció

El Centre Excursionista de Terrassa (CET), fundat el 1910, va ser la primera entitat excursionista a la ciutat i un important espai de sociabilitat i de trobada de prohoms i científics terrassencs.

Les entitats excursionistes, algunes centenàries –com la de Terrassa–, han esdevingut associacions molt vinculades al territori, amb anys de gestió de la pròpia entitat i promotora de moltes i variades activitats. Han estat, per tant, associacions dipositàries d'una gran quantitat de documentació i d'informació relacionada amb la seva gestió i les seves actuacions. Això ha generat un ric patrimoni documental vinculat a l'excursionisme, que, en el cas del CET, ha comportat, a més, que sigui custodi d'una tipologia documental molt especial: els llibres de registre d'escalada de cims del massís de Sant Llorenç del Munt i de la Serra de l'Obac durant un llarg període temporal, que va des dels anys vint del segle xx fins pràcticament als nostres dies.

Aquest article explica el procés mitjançant el qual el CET va iniciar un projecte de digitalització d'aquests llibres de registre per tal de promoure la conservació dels originals en suport paper i, especialment, per facilitar-ne l'accés i la consulta a través de mitjans tecnològics. Aquest projecte ha culminat amb la posada en marxa d'un visor cartogràfic de llibres de registre històrics d'escalada. Ha esdevingut una experiència pràcticament pionera en l'àmbit mundial, ja que permet la consulta dels llibres de registre a partir d'un mapa, i, més concretament, des de l'indret georeferenciat en el qual foren col·locats originàriament.

Objectius

A través d'un recorregut pel fons documental del CET, s'explica el procés mitjançant el qual es va dur a terme el projecte de tractament documental, digitalització i difusió d'aquesta tipologia de documents tan particular. Es tracta d'una acció innovadora per recuperar i divulgar aquest patrimoni, que es concreta en el producte tecnològic que és actualment.

La metodologia utilitzada correspon a una anàlisi descriptiva del projecte i de la tipologia documental, de les necessitats tecnològiques requerides i del resultat final a partir de l'experiència de treball directa i de l'estudi del cas que aquí es presenta. Finalment, es fa una comparació amb altres experiències de divulgació de llibres de registre de cims de muntanyes, roques i agulles a escala mundial, que permet veure la singularitat del visor que es detalla en aquest article.

Antecedents: el fons documental del CET i els llibres de registre de cims de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Al costat d'ateneus, associacions obreres, orfeons i clubs esportius, els primers centres excursionistes van aparèixer vinculats a la pràctica científica de l'excursionisme, una activitat relacionada amb l'estudi i el coneixement de l'entorn natural i del territori en tots els seus vessants. Més tard s'hi van afegir les activitats esportives, com el muntanyisme, el senderisme, l'espeleologia o l'escalada, al costat de les quals van començar a celebrar-se esdeveniments lúdics, culturals o competitiu que feien de

les entitats excursionistes veritables espais de socialització i esbarjo (Puig i Cabeza; Roma i Casanovas, 2001).

La gran quantitat d'actes i activitats, juntament amb la dilatada trajectòria en el temps d'aquestes entitats i la regulació normativa de la seva activitat purament administrativa, ha suposat que hagin aplegat, generat i conservat una gran quantitat de documentació (Cobo Barri; Pedrals Costa; Yáñez Navarro, 2020). Tanmateix, la preocupació per la conservació de la documentació de les entitats excursionistes ha estat variada al llarg del temps i no sempre reeixida, però avui en dia es disposa, per exemple, d'importants fons documentals com el del Centre Excursionista de Catalunya o el del Centre Excursionista de Terrassa, entre d'altres. També s'han dut a terme, per aquesta importància documental, projectes globals de conservació dels fons esportius, com els de les mateixes entitats excursionistes (Cobo Barri; Solà i Gasset, 2014).

El manteniment d'aquests fons ha permès tenir constància de les actuacions i les accions que han fet les entitats, de les seves trajectòries i de la seva relació amb els ciutadans i l'entorn. I aquest és el valor dels documents generats en l'exercici de les activitats dels centres excursionistes: ser testimoni, evidència i constància de les actuacions dutes a terme (Cobo Barri; Simon Lleixà; Solà Gasset, 2020).

La documentació que ha generat i ha aplegat el CET al llarg de més d'un segle permet seguir-ne, per tant, l'evolució i la relació amb la societat terrassenca i vallesana. Conserva documents com ara els llibres d'actes de la junta, llibres de comptabilitat, correspondència, cartells, documents de creació de l'entitat, canvis d'estatus, llistes de socis, publicacions, contractes de lloguer, convenis, documents de gestió dels recursos humans, activitats de les seccions, ressenyes, etc.

L'any 2004 es va veure la urgència d'impulsar una actuació arxivística per atendre la necessitat de salvar el patrimoni documental que es conservava amb motiu del canvi de la seu social. El primer inconvenient que es plantejava va ser el de localitzar i aplegar tot el fons documental, que es trobava disgregat a conseqüència d'anteriors canvis de local fets en el transcurs dels anys. Aquesta disgregació feia perillar la integritat del fons (Pérez i Ventayol i Sanllehí i Bitrià, 2008). Va ser durant aquesta tasca d'organització que es van localitzar part dels llibres de registre d'escalada corresponents al massís de Sant Llorenç del Munt i la Serra de l'Obac; registres que, o bé les seccions del CET havien posat en agulles i monòlits i després havien recuperat, o bé, un cop completats amb comentaris, signatures i dibuixos d'escaladors i escaladores de l'època, havien estat aportats o retornats a l'entitat per persones pròpies o alienes, al mateix temps que eren substituïts per uns de nous.

Els registres, molts en forma de petites llibretes, amb diversos estats de conservació per les condicions d'intempèrie, contenien anotacions i dibuixos manuscrits a llapis o a bolígraf. El més antic s'inicia l'any 1926. Pel seu volum en conjunt –són 57 llibres de registre en total– i per la seva continuïtat en el temps, també esdevenen un reflex de la realitat política i social del país. Amb una sèrie cronològica tan llarga, es pot copsar l'evolució i la situació política del moment a partir dels comentaris de les persones que hi escriuen, i això fa que aquests objectes d'informació popular i de multiproducció transcendeixin el marc estrictament de l'escalada per esdevenir un testimoni de la realitat social i política del moment.

Figura 1. Portada del número 257 de la revista *La Actualidad*, del 4 de juliol del 1911, on aparegué la crònica de la primera ascensió documentada al Cavall Bernat de Sant Llorenç del Munt

Procedència: Arxiu i Biblioteca del CET

L'inici del projecte i el procés de digitalització dels llibres de registre d'escalada

Per tant, més enllà del tractament arxivístic global del fons documental del CET, cada vegada era més evident que calia impulsar alguna acció específica sobre aquests documents tan singulars. Per fer-ho, calia atendre dos criteris: la conservació dels originals, ja que alguns dels registres estaven –i estan– força malmesos, i la seva difusió, per posar a disposició de tota persona interessada la informació que contenen.

El tractament més plausible era la digitalització: fer còpies digitals dels registres perquè es poguessin consultar i difondre, i preservar els originals en paper. Un cop vista la transcendència d'aquests llibres de registre de cims –el conjunt existent més important de la regió de Sant Llorenç del Munt i de l'Obac–, es va encarregar la seva digitalització a la Secció de Fotografia del CET perquè emprés tècniques fotogràfiques, menys agressives que l'escaneig. Les còpies digitals resultants van ser emmagatzemades en un disc extern amb còpies de seguretat i en diferents formats: els de conservació en TIFF i els formats de difusió en JPG –amb una resolució inferior, però amb una qualitat suficient per ser divulgats a través de la xarxa. D'aquesta manera, ja es podia pensar en la manera de divulgar els continguts informatius dels registres mitjançant les còpies digitals i fer-los accessibles a qualsevol persona interessada en l'excursionisme, en la història de l'escalada i en el seu vessant social i humà.

L'origen dels llibres de registre històrics d'escalada i dels cims de les muntanyes²⁸

Des de temps remots, l'exploració de tots els racons del planeta ha format part de l'instint humà. Uns dels indrets de més difícil accés, els cims de les muntanyes, també han estat cobejats i finalment vençuts, sovint a través de grans sacrificis per part dels seus protagonistes. Això ha fet que moltes d'aquestes persones hagin volgut donar fe del seu pas, ja sigui deixant als cims objectes de tota mena –com ara estàtues, banderes, pals, creus, plaques, troncs, refugis, cartells, etc.–, ja sigui erigint-hi fites, torres de pedres, monòlits o, fins i tot, fent gravats i pintades a la roca. D'entre tots aquests vestigis, cal destacar amb llum pròpia, per la seva importància històrica, els llibres de registre dels cims.

Des que van ser dipositats els primers exemplars a mitjan segle XIX, aquests llibres o llibretes de registre han recollit el testimoni escrit dels ascensionistes en el moment en què havien assolit els cims. Estan formats per un plec de fulls, sovint enquadernats, i acompanyats per un llapis o bolígraf, ficats dins d'un recipient, d'un forat o sota d'un munt de pedres per tal de suportar la dura climatologia –i, tot i així, no sempre s'han mantingut en bones condicions. Els registres més antics conservats són petits tresors que contenen les activitats dels pioners.

Es creu que el primer llibre de registre de la història es va col·locar al cim de l'Aneto l'any 1857²⁹ per evitar el caos de les targetes i paperets que en aquells temps s'entaforaven en les ampolles de vidre que es posaven dalt dels cims. A partir de llavors, van anar apareixent més llibres de registre en diversos cims d'Europa, Amèrica i després a la resta del món.

L'evolució a Catalunya i a Sant Llorenç del Munt i l'Obac

El Centre Excursionista de Catalunya (CEC) va ser, segurament, el primer club català de muntanya que es va dedicar a col·locar, de manera planificada, llibres de registre als cims. L'any 1915 va començar amb l'Aneto i va continuar amb més pics pirinencs, a Montserrat i fins i tot a Mallorca.

En principi, el CEC no va actuar a Sant Llorenç del Munt i l'Obac, indret on els vallesans ja escalaven, de forma primitiva, des de finals del segle XIX. No fou fins a l'any 1911 que es va documentar la primera ascensió oficial al massís, en concret, a la roca del Cavall Bernat o Burret. En aquella època, a dalt de les agulles es deixaven pals, banderes i fites, i no fou fins a la data clau del 1923, coincidint amb la primera ascensió a la cova del Drac, que es va començar una campanya sistemàtica de conquesta dels monòlits verges més difícils del massís i, paral·lelament, la col·locació de llibres de registre d'escalada als cims, segurament seguint l'exemple del CEC.

Els autors d'aquesta acció històrica foren socis de la Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya del CET i també d'altres entitats de la ciutat, com la Joventut Terrassenca. Durant els anys vint i trenta, actuaren a les Fogueroses, la Castellassa de can Torras,

28. Hi ha informació més detallada a la *IX Trobada d'Estudiosos* (Masó i Masó, 2017, p.194-198).

29. Aquest registre, únic al món, es conserva al Musée du Pays de Luchon (França), un equipament que actualment no es pot visitar per greus problemes de manteniment, que posen en risc la integritat del seu patrimoni, inclosos aquest registre (PROUILLAC, 2022, p.183).

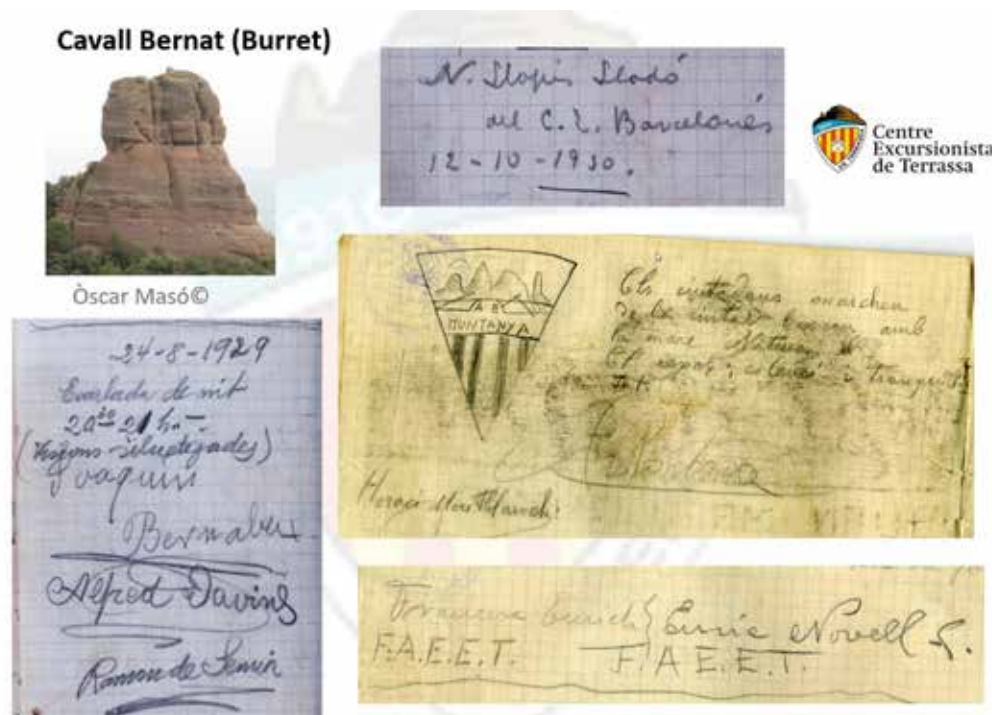
l'Esquirol, la cova del Drac, el Cavall Bernat (o Burret), el Cavall Bernat de la Vall, etc. Durant la postguerra, altres entitats i escaladors van sumar-se a aquesta tasca. Els registres que quedaven plens o estaven deteriorats eren recuperats per poder-los conservar, i en el seu lloc se'n posaven de nous (Masó i Masó, 2017, p.198-199).

Ubicació i contingut dels llibres de registre d'escalada històrics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Actualment, tres arxius conserven llibres de registre del massís: el Servei General d'Informació de la Muntanya (SGIM) de Sabadell, el Museu de la Muntanya de Montserrat del Bruc (MMB) i l'Arxiu Biblioteca del Centre Excursionista de Terrassa (ABCET). De tots tres, sens dubte l'ABCET és el que té el fons més important pel que fa a l'antiguitat, l'interès històric i el volum, amb 57 registres. El segueix el SGIM, amb 20 exemplars,³⁰ i el MMB, amb tan sols un registre (Masó i Masó, 2017).

Centrant-nos en el fons de l'ABCET, cal dir que té una importància cabdal en la història dels orígens de l'escalada a Catalunya. No debades, el massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac es considera un dels bressols d'aquest esport a casa nostra, segons s'exposa a l'estudi publicat a la *VIII Trobada d'Estudiosos* (Masó i Masó, 2013). Aquest fons és de gran interès per als historiadors, ja que hi apareixen signatures, comentaris, dibuixos i reflexions de la flor i nata dels escaladors pioners a Catalunya i de les primeres entitats excursionistes del país. A més, també poden ser d'interès per als experts en altres àmbits, com ara el sociològic, el filosòfic, el científic, el cultural o el literari.

Figura 2. Una petita mostra dels continguts dels llibres de registre del Cavall Bernat

30. Inventari realitzat per Albert i Òscar Masó García el 26 d'octubre del 2017.

La posada en marxa del visor virtual de llibres de registre d'escalada històrics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Una vegada identificats, contextualitzats i digitalitzats els llibres de registre del fons de l'arxiu del CET, durant els anys 2019, 2020 i 2021, aprofitant les aturades intermitents causades per la pandèmia derivada de la covid-19, es fa un pas més en el projecte de divulgació de tot aquest material mitjançant la creació i posada en marxa del visor virtual de llibres de registre d'escalada històrics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, accessible a través de la pàgina web del CET.³¹

Aquesta eina respon als objectius següents: fer accessible tot aquest material a qualsevol persona interessada i permetre la consulta virtual dels llibres des de l'indret original on foren col·locats (geolocalitzats); posar en valor aquests documents, que aporten informació addicional dels pioners de l'escalada a Catalunya i de les seves entitats (més enllà de les fonts clàssiques de la historiografia, com ara butlletins, llibres d'actes, etc.), i, finalment, tot i que el visor està preparat per créixer en continguts i en àmbit geogràfic, vol ser una invitació a altres entitats a divulgar els seus fons amb continguts similars.

Després d'uns primers intents de desenvolupar una maqueta del visor amb productes de la companyia Google (My Maps, Google Fotos, Drive, etc.), a causa dels dubtes que presentava la seva gratuïtat (sobretot a partir d'un nombre elevat d'accesos i del volum de dades a emmagatzemar) i tenint en compte que el visor es concep com un producte de lliure accés i sense finalitats comercials (en tant que divulga un patrimoni que és propietat de tothom), finalment es va optar per desenvolupar-lo amb l'eina gratuïta per a la creació de mapes Instamaps,³² de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

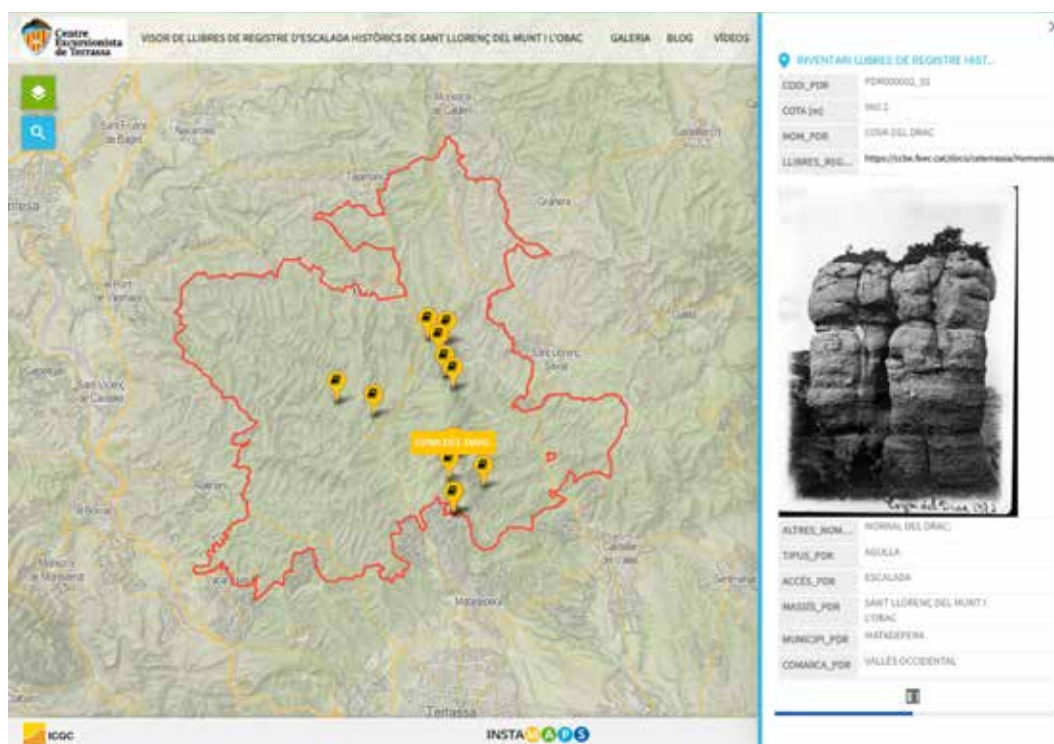
En canvi, la part documental es va optar per resoldre-la emprant funcionalitats del Catàleg Col·lectiu de Biblioteques Excursionistes de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya,³³ del qual el Centre Excursionista de Terrassa forma part.

31. <https://www.ce-terrassa.cat/seccions/biblioteca/visor>

32. <https://www.instamaps.cat>

33. <https://ccbe.feec.cat/hemeroteca/>

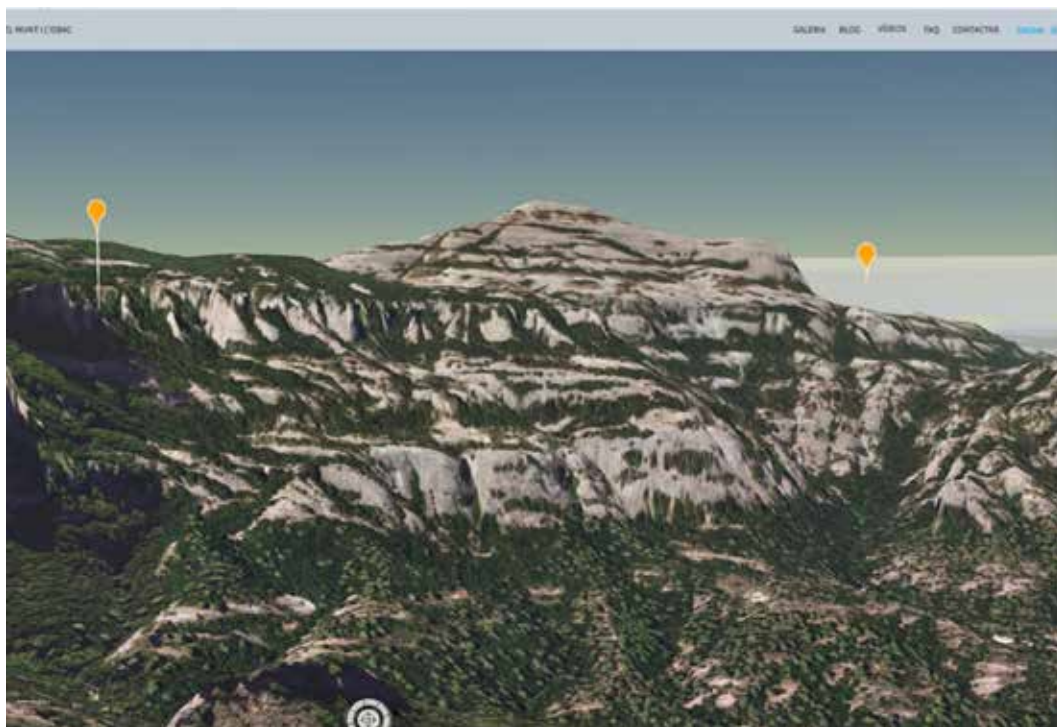
Figura 3. Aspecte del visor virtual desenvolupat sobre la plataforma Instamaps de l'ICGC

Les funcionalitats del visor

Les funcionalitats del visor són les pròpies que ofereix la plataforma Instamaps: cerca (per nom de punts de registre, per topònims, etc.), visualització del fons (imatge satèl·lit, topogràfic, imatge híbrida, 3D; etc.), opcions de visualització (zoom +, zoom -, *panning*, etc.), consulta de la informació associada als punts de registre, enllaç a imatges fotogràfiques, etc.

Figura 4. El visor permet consultar els llibres des de l'indret virtual en el qual foren col·locats

Els continguts

Actualment, el visor permet l'accés per a consulta de 31 llibres de registre d'escalada de Sant Llorenç del Munt i de l'Obac, que en total sumen unes 1.700 pàgines i que en conjunt cobreixen temporalment pràcticament un segle (1926-2021).

Taula 1. Taula informativa sobre el temps de cobertura de cada un dels llibres de registre consultables actualment

Punt de registre	Llibre	Inici	Final	Dies	Anys
Cavall Bernat (Burret)	01	19/12/1926	29/03/1931	1.562	4,3
Cavall Bernat (Burret)	02	25/03/1934	14/12/1937	1.361	3,7
Cova del Drac	01	26/11/1933	11/10/1942	3.242	8,9
Cova del Drac	02	03/07/1943	31/05/1945	699	1,9
Cova del Drac	03	29/07/1945	14/09/1947	778	2,1
Cova del Drac	04	05/10/1947	01/11/1949	759	2,1
Cova del Drac	05	06/11/1949	23/03/1952	869	2,4
Cova del Drac	06	02/08/1964	09/06/1966	677	1,9

Punt de registre	Llibre	Inici	Final	Dies	Anys
Cova del Drac	07	18/09/1966	31/08/1969	1.079	3,0
Salt dels Cavalls	01	05/05/1946	19/03/1949	1.050	2,9
Salt dels Cavalls	02	29/05/1949	21/08/1955	2.276	6,2
Salt dels Cavalls	03	21/08/1955	07/05/1972	6.105	16,7
Salt dels Cavalls	04	06/11/1999	20/07/2021	7.928	21,7
La Castellassa de can Torras	01	10/04/1927	25/02/1934	2.514	6,9
La Castellassa de can Torras	02	01/06/1943	26/11/1944	545	1,5
La Castellassa de can Torras	03	26/10/1947	18/09/1949	694	1,9
La Castellassa de can Torras	04	18/09/1949	01/11/1951	775	2,1
La Castellassa de can Torras	05	17/01/1953	03/07/1955	898	2,5
Cavall Bernat de la Vall	01	03/12/1933	14/04/1945	4.151	11,4
Cavall Bernat de la Vall	02	29/04/1945	15/04/1956	4.005	11,0
Agulla Petita de les Fogueroses	01	25/02/1934	30/11/1947	5.027	13,8
Agulla Petita de les Fogueroses	02	24/05/1935	12/08/1948	4.830	13,2
Agulla Petita de les Fogueroses	03	17/10/1948	22/08/1954	2.136	5,9
Agulla Gran de Mata-rodona	01	09/10/1949	02/02/1969	7.057	19,3
Agulla de la Germana del Gegant	01	25/06/1944	09/09/2006	22.722	62,3
El Cap de Mort (via encastament)	01	26/11/1972	08/09/1984	4.305	11,8
Agulla del Gat Mesquer	01	01/07/1988	01/10/1992	1.553	4,3
Agulla del Gat Mesquer	02	01/01/1994	23/10/2015	7.965	21,8
Agulla del Queixal Corcat	01	21/08/2005	02/09/2012	2.569	7,0
Roca del Serrat de la Coca	01	16/09/1993	23/03/2002	3.109	8,5
Roca del Serrat de la Coca	02	15/09/2002	13/09/2014	4.380	11,9
TOTAL	31	19/12/1926	20/07/2021	34.547	94,6

Conceptes clau de l'estructura del visor

- Punt de registre (PDR):
 - Indret geogràfic (i, per tant, representable geogràficament) on es dispositen un o una sèrie de llibres de registre pertanyents al mateix indret i que cobreixen una escala de temps seqüencial.
 - En un indret pot haver-hi més d'un punt de registre (per exemple, al cim del Cavall Bernat, en una reunió de la via Puigmal, etc.).
 - El punt de registre no ha de ser necessàriament un cim, una roca, una agulla, etc. Pot ser, per exemple, un bar o un local freqüentat per escaladors, on els registres s'anomenen *llibres de piades*, etc.
- Llibre de registre (LLDR):
 - Cada un dels llibres de registre que han estat dipositats en un punt de registre (PDR) i que abasta un interval de temps.

Figura 5. Alguns dels llibres de registre consultables a través del visor

Un punt de registre pot tenir “n” llibres de registre. Per tal de resoldre aquesta relació d'1 PDR = “n” LLDR, que en cada cas pot ser diferent, s'ha optat per desenvolupar una fitxa intermèdia que fa d'enllaç entre els punts de registre i els seus llibres associats, a la qual s'accedeix seleccionant un PDR al mapa.

La fitxa ofereix diferents informacions sobre el punt de registre:

- Identificació del PDR: coordenades, cota, nom del PDR (Cavall Bernat...), tipus de PDR (cim, via d'escalada...), accés (caminant, escalant...), massís, municipi, comarca, etc.
- Llibres de registre: dades històriques (si es coneixen) dels diferents llibres de registre: qui els va col·locar, qui els va aportar al CET, on es troben físicament, estat de conservació, dades de contacte i enllaç per a la consulta.

Figura 7. Un exemple de fitxa informativa d'un punt de registre amb les informacions associades

Centre Excursionista de Terrassa

FITXA PUNT DE REGISTRE - LLIBRES REGISTRE HISTÒRICS - PDR000001_01

4) SOBRE LES FOTOGRAFIES HISTÒRIQUES DEL PUNT DE REGISTRE
Mostra fotografies sobre l'ascensió del punt de registre

FOTOGRAFIA	DATA	AUTORIA	DESCRIPCIÓ	PROCEDENCIA
	1806/1911	Desconeguda	La fotografia es correspon a l'ascensió efectuada per en Ramon Soler i l'Antoni COT de l'Associació Excursionista Avant i en Frederic Segura i Autors del Centre Excursionista de Terrassa.	Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Terrassa.

5) BIBLIOGRAFIA/WEBGRAFIA
Mostra la informació al punt de registre i l'arxiu dels llibres de registre associats

CODI PDR/LEDR	BIBLIOGRAFIA/WEBGRAFIA	CONTINGUTS RELACIONATS
PDR000001_01	- Rosa, P. et Guzmán, R. (2008) El ascenso de Francisco Gernika i Barba, Pagan de Muntadonora (1841-1904). En: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Col·lecció: Estudis de Cultura Catalana.	Les dues ascensions al Cavall Bernat anteriors al 1911 es troben anotades a les pàgines 435 i 436 del llibre.
PDR000001_01	- Barbosa, Susana, Inés (1979) Sant Llorenç de Munt i Pagan (Observacions d'alt). Sant Llorenç del Munt, Serra de l'Obac i del Collat. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Col·lecció: Cavall Bernat nº 6, Barcelona.	Durant molts anys, llibre de referència de l'escalada a Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Amb dades dels apertistes de les vies i primeres ascensions.
PDR000001_01	- Murió, A., Murió, D. (2019) Els llibres de registre dels cims de les muntanyes i coves de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Un estudi sobre la història, la preservació i la trobada d'històries de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Col·lecció: CIMA, Barcelona.	Enfocada a l'estudi dels germans Murió sobre els llibres de registre històrics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac que es conserven a diferents centres excursionistes de les rodalies i altres centres de documentació muntanyenca, com el Servei general d'informació de Muntanya.
PDR000001_01	- http://cocalista.com/	Web autoria de l'escalador Jordi Cocalista, amb ressenyes i història de vies d'escalada clàssica a Catalunya, biografia de destacades personalitats de l'escalada, i de divulgació de llibres clàssics d'escalada en format digital.
PDR000001_01	- http://www.santlloren.com/	Web autoria de l'escalador Murió Milanes amb ressenyes d'escalada (0 mil·lis) al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

6) OBSERVACIONS
Mostra l'informació al punt de registre i l'arxiu dels llibres de registre associats

CODI PDR/LEDR	OBSERVACIONS

VISOR DE LLIBRES DE REGISTRE HISTÒRICS DEL CET – BIBLIOTECA I ARXIU

La fitxa del punt de registre permet accedir als diferents llibres de registre associats mitjançant un enllaç. Es visualitza mitjançant un senzill visor fotogràfic que permet consultar les diferents pàgines que componen els llibres: inici, pàgina endavant i pàgina enrere.

Figures 8 i 9. L'entorn de visualització dels llibres de registre es recolza en les funcionalitats de l'hemeroteca del Catàleg Col·lectiu de Biblioteques Excursionistes de la FEEC

Altres experiències similars de divulgació en l'àmbit mundial

Com a fruit d'un treball de recerca a escala global dut a terme per Òscar Masó i Garcia i culminat amb el llibre *Libros de cima* (Masó, 2018), s'han localitzat diverses experiències digitals de divulgació dels llibres de registre procedents dels cims de les muntanyes. N'han aparegut sis a Europa, dues als Estats Units i una a Austràlia. Ara bé, d'entre totes, el visor digital del CET és l'únic que permet l'accés geolocalitzat dels llibres de registre a qualsevol persona interessada i inclou tota mena de dades històriques i documentals.

Figura 10. Recull aproximat dels visors digitals de llibres de registre històrics de cims de muntanya que hi ha al món

Font: Òscar Masó Garcia

A la taula següent es mostra una comparativa aproximada dels projectes de divulgació de llibres de registre d'escalada i de cims de muntanyes detectats a la resta del món, que permet posar en relleu la singularitat del visor del CET:

Taula 2. Llista aproximada de visors digitals a escala mundial sobre llibres de registre històrics de cims de muntanyes, roques i agulles (ordre seguit: Europa, Amèrica i Oceania). Actualitzada el mes de gener del 2023.

Arxiu	Serralada i regió	País	Seu	Nombre de registres al visor digital	Cronologia	El visor està geolocalitzat?	Enllaç	Alguns cims destacats
Biblioteca Arxiu del CET	Sant Llorenç del Munt i l'Obac	Espanya	Terrassa	31	1926-2021	Sí	Visor dels llibres de registre històrics d'escalada (https://www.ce-terrassa.cat/seccions/biblioteca/visor)	Burret, Castellassa, cova del Drac
Secció del Club Alpí Italià (CAI) de Salern	Província de Salern	Itàlia	Salern	41	2005-2017	No	Libri di Vetta : CAI – Club Alpino Italiano (https://caisalerno.it/libri-vetta/)	Monte Cervati, Monte Panormo
Gipfelbucharchiv de l'Associació d'Escaladors del Palatinat (PK)	Palatinat i Vosges del Nord	Alemanya	Neustadt an der Weinstraße	76	1904-2016	No	Gipfelbucharchiv die PK e.V. (https://www.pfaelzer-kletterer.de/info/gipfelbucharchiv/gb_archiv/#gipfelb%C3%BCcher-aus-der-pfalz)	Asselstein, Theoturm, Friedrichsfels
Historisches Alpenarchiv a la seu del Club Alpí Alemany (DAV)	Alps (Baviera, Tirol, Dolomites)	Alemanya	Munic	71	1888-2019	No	Historisches Alpenarchiv (https://de1.zetcom-group.de/MpWeb-mpHistorischesAlpenarchiv/v?mode=online&searchOnline=gipfelbuch&x=0&y=0#!m/Object/141299/table/Online)	Kleiner Solstein, Totenkirchl, Cima Grande di Lavaredo
Historisches Alpenarchiv a la seu del Club Alpí Austríac (ÖeAV)	Alps (Baviera, Tirol, Dolomites)	Àustria	Innsbruck	59	1869-2019	No	Historisches Alpenarchiv (https://de1.zetcom-group.de/MpWeb-mpHistorischesAlpenarchiv/v?mode=online&searchOnline=gipfelbuch&x=0&y=0#!m/Object/141299/table/Online)	Zugspitze, Wildspitze, Marmolada, Cima Grande di Lavaredo

Arxiu	Serralada i regió	País	Seu	Nombre de registres al visor digital	Cronologia	El visor està geolocalitzat?	Enllaç	Alguns cims destacats
Federació Txeca de Muntanya (ČHS)	República Txeca	República Txeca	Praga	618	1912-2020	No	https://www.horosvaz.cz/achiv-vrcholovych-knih/	Baba, Únorová, Dračí zub
Arxiu de llibres de registre del P. N. Grand Teton i CMC (Colorado Mountain Club)	Parc Nacional Grand Teton, WY	EUA	Moose, WY	64	1898-2000	No	Introduction (http://www.tetonclimbinghistory.com/)	Grand Teton, Mount Moran, Mount Owen
Membres del Climb Arizona	Baboquivari mountains	EUA	Arizona	9	1954-2012	No	Baboquivari Summit Logs (https://climbaz.com/babo_logs/babo_logs.html)	Baboquivari
Biblioteca dels ABW (Adelaide Bushwalkers)	Flinders Ranges, etc.	Austràlia	Adelaida	11	1956-2022	No (antigament sí)	Summit Logbooks Adelaide Bushwalkers (https://www.adelaidebushwalkers.org/about/logbooks/)	Cleft Peak, Patawarta Hill

Font: Òscar Masó i Garcia

Conclusions

Amb la posada en marxa del visor virtual de llibres de registre d'escalada històrics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac culmina un projecte d'inventari, valoració i divulgació d'aquest patrimoni documental, iniciat l'any 2004 amb les actuacions de salvaguarda del patrimoni documental de l'entitat portades a terme a causa del canvi de seu social.

Es tracta del fons de llibres de registre d'escalada existent més important de la regió de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac. Més enllà de les informacions que concerneixen pròpiament l'escalada, la seva importància rau en el fet que aporta informació més personal i sense filtrar dels pioners de l'escalada a casa nostra i de les seves entitats excursionistes, més que no pas la que poden oferir altres fonts oficials de les entitats –com ara els llibres d'actes, els butlletins, els llibres històrics de les entitats, etc.–, a la vegada que esdevé un reflex espontani de l'evolució de la societat, de les tensions polítiques del moment i, fins i tot, de l'evolució del sentit de l'humor.

Finalment, es pot concloure que el projecte de divulgació en obert dels llibres de registre georeferenciats mitjançant un visor cartogràfic accessible a través de la pàgina web del Centre Excursionista de Terrassa és un projecte pioner, no tan sols en l'àmbit dels Països Catalans i la península, sinó també en l'àmbit mundial.

Bibliografia

- COBO BARRI, Enric; SOLÀ I GASSET, Fina. «“Fem esport... fem arxius”: projecte de recuperació, accés i difusió dels arxius d'entitats esportives a Catalunya». *Arxius i Indústries Culturals* [en línia]. Girona, 2014. <<https://www.girona.cat/web/ica2014/ponents/textos/id171.pdf>> [Consulta: 15 gener 2023].
- COBO BARRI, Enric; PEDRALS COSTA, Xavier; YÁÑEZ NAVARRO, Marcos. «Els arxius de les associacions culturals a Catalunya». *La DaDa* [en línia]. Associació de Professionals de l'Arxivística i Gestió de Documents de Catalunya, 2020. <<https://arxivers.com/ladada/els-arxius-de-les-associacions-culturals-a-catalunya/>> [Consulta: 19 gener 2023].
- COBO BARRI, Enric; SIMON LLEIXÀ, Erola; SOLÀ GASSET, Fina. *Guia de suport als arxius de les entitats esportives de Catalunya*. Barcelona: Direcció General del Patrimoni Cultural, 2020. (Col·lecció Eines; 10)
- MASÓ GARCIA, A.; MASÓ GARCIA, Ò. «Anàlisi històrica del paper exercit pel massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac en els orígens de l'escalada a Catalunya arran del centenari de la primera ascensió oficial al Cavall Bernat de Sant Llorenç». A: *VIII Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2013, p. 118-128.
- MASÓ GARCIA, A.; MASÓ GARCIA, Ò. «Els llibres de registre dels cims de les agulles i roques de Sant Llorenç del Munt i l'Obac: un valuós llegat històric que cal preservar». A: *IX Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2017, p. 193-218.
- MASÓ GARCIA, Ò. *Libros de cima: una historia de pasión y conquista*. Madrid: Desnivel Ediciones, 2018. 350 p.

- PÉREZ I VENTAYOL, Joan; SANLLEHÍ I BITRIÀ, Enric. «El fons documental del Centre Excursionista de Terrassa (1912-2005)». *Terme*, núm. 23 (2008), p. 55-59.
- PROUILLAC, Martine. « Le musée de Luchon et l'académie Julien Sacaze: une longue histoire ». *Revue Pyrénées*, núm. 291 (2022), p. 81-83.
- PUIG I CABEZA, Martí; ROMA I CASANOVAS, Francesc. *Una aproximació a l'excursionisme terrassenc*. Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2001.